

Podivuhodný případ doktora Cotarda a pana Capgrase

Kateřina Skalická

Psychologický ústav FF MU, Brno

katerinaeditskalicka@gmail.com

Abstrakt:

Jak poznat, že jsem mrtvý? Nechybí mi noha? Vypadá jako moje matka, ale je to skutečně moje matka? Co když někdo ukradl můj domov a nahradil ho úplně identickým? Zdánlivě primitivní otázky, která však v kontextu matrixu nebo inception nabývají zcela jiných rozměrů. Pokud si tyto otázky kladete a nejste v matrixu ani jste právě nedočetli Schopenhauera, možná byste si měli přečíst něco o Capgrasovu a Cotardovu syndromu.

Klíčová slova: Cotardův syndrom, Capgrasův syndrom, kazuistiky, neobvyklé poruchy

Keywords: Cotard's delusion, Capgras's syndrome, Cases, unusual syndrome

Seznamte se: Capgras a Cotard

Cotardův syndrom (někdy též nazýván syndrom chodící mrtvolky) je velmi vzácnou poruchou, při níž se jedinec domnívá, že mu chybí některý z životně důležitých orgánů, končetina či že je dokonce mrtvý. Syndrom je pojmenovaný po významném Pařížském neurologovi, který jej jako první popsal na případu třicetileté pacientky. Žena se domnívala, že jí chybí veškeré orgány, a proto nepotřebuje přijímat potravu ani tekutiny (Pearn, Gardner-Thorpe, 2002).

Cotardův syndrom bývá často z neurologického hlediska spojován tzv. Capgrasovým fenoménem. V tomto případě je pacient přesvědčen, že někdo z jeho blízkých (nejčastěji člen rodiny) byl nahrazen identickým dvojníkem. Porucha se ale nemusí vztahovat pouze na živé objekty, jsou popsány i případy, kdy pacient domníval, že mu někdo nahradil auto, kus nábytku nebo celý dům (Ogden, 2012).

Sci-fi nebo kazuistiky?

Kazuistiky popisující Capgrasův a Cotardův syndrom by v mnohým případech opravdu mohly sloužit jako předloha sci-fi filmů. V následujících řádcích si můžete přečíst čtyři kazuistiky představující Cotardův a Capgrasův syndrom.

V roce 2008 paní N. žijící v New Yorku začala vykazovat zvláštní symptomy. Vše začalo víceméně nenápadně, kdy žena zanedbávala osobní hygienu a postupně odmítala potravu. Následně byla svými příbuznými odvezena do nemocnice, kde ale pacientka trvala na tom, že je mrtvá a cítí hniјící maso. Intenzivně se dožadovala toho, aby byla převezena do márnice. V psychiatrické léčebně, při užití správné medikace se stav po několika měsících zlepšil (Moschopoulos, Kaprinis, Nimatoudis, 2016).

Třicetiletý pan G. se jednoho dne probudil s pocitem, že mu zemřel mozek. Jeho přesvědčení se výrazně odráželo i v jeho chování. Trpěl hlubokými depresemi, neměl zájem o jakoukoliv aktivitu a neprožíval téměř žádné emoce. Odmítal léčbu, protože měl pocit, že mrtvý mozek se léčit nedá. Díky tomografii se zjistilo, že pan G. skutečně vykazuje nízkou metabolickou aktivitu v oblasti předního mozku a lebečních laloků, které jsou zodpovědné za sebeuvědomnění (Caliyurt, Vardal, Tuglu, 2014).

Další dvě kazuistiky popisující Capgrasův syndrom uveřejnil profesor Ramachandran. V prvním případě šlo o pacienta, který utrpěl vážnou autonehodu, při které ovšem nedošlo k žádným vážnějším zraněním. Problém ale nastal, když se setkal se svou manželkou. Ženu poznal, ale byl přesvědčen, že to ve skutečnosti není ona, ale osoba pouze jí podobná.

Druhá kazuistika se týkala mladého muže Davida, který byl profesorovým studentem. Mladík po havárii na motorce nevykazoval velké obtíže vyjma reakce na své rodiče. Při pohledu na svou matku a otce neměl problém je poznat, ale prohlašoval, že jsou to podvodníci, kteří se za ně pouze vydávají (Ramachandran, 2013).

Freude, Freude...

Teorií, které nabízí vysvětlení těchto dvou fenoménů, existuje bezpočet. Jednou z nich je i psychoanalytické vysvětlení Capgrasova syndromu, které si uvedeme na příkladu Davida. Psychoanalytické vysvětlení spočívá v domněnce, že David pociťoval v dětství oidipovský komplex. Během dospívání přebírá dominanci nad infantilními emočními vzorci kůra mozková, která začne sexuální přitažlivost vůči matce potlačovat. Ovšem během havárie došlo k lehkému poškození mozkové kůry, což mohlo mít za následek negaci vytěsnění těchto tužeb. V tom okamžiku si mladý muž uvědomil své pocity vůči matce, a proto došlo k racionalizaci, která obnášela blud, že žena, která ho sexuálně přitahuje vlastně není jeho

matka. Vysvětlení je to atraktivní. Nicméně vzhledem k faktu, že jsou případy pacientů, kterým se iluze dvojníka stane i se zvířetem nebo neživým objektem, velmi málo pravděpodobné (Ramachandran 2013).

Stejný původ jiné symptomy

Vědci z katedry aplikované psychologie z Cambridgeské univerzity objevili neurologickou souvislost mezi oběma syndromy. Jádro obou syndromů spočívá v mylné interpretaci reality, jež je okolí naprosto zřejmá. Oba syndromy spočívají v selhání v oblasti fusiformních závitů (rozpoznávání objektů) a amygdale (produkuje emoce související s konkrétními předměty). V případě Capgrasova syndromu vytvoří neurální diskonekce u pacienta pocit, že obličej, který vidí, nenáleží konkrétní osobě z toho důvodu, že se nedostavila emoce, kterou s ní má spojenou (Eugene, Khawaja, Hyder, 2013).

U Cotardova syndromu je vysvětlení mnohem komplexnější a složitější. Porucha se často vyskytuje komorbidně (obvykle spolu se schizofrenií, klinickou depresí aj.), a proto je těžké rozhodnout, zda je primárním onemocněním či vznikla jako důsledek jiné nemoci. Jedním z vysvětlení jsou právě neurální diskonekce, jejichž příčina známá ale není. Vědci se ovšem domnívají, že i u Cotardova syndromu by mohlo jít o jev vyplývající ze selhání ve fusiformních závitěch. V dalším z případů se dokonce uvažovalo, že příčinou je vedlejší účinek léku na onemocnění ledvin, nebo právě vliv dalších psychických poruch (Sharpless, 2016). Vzhledem ke vzácnosti onemocnění bude zřejmě ještě nějaký čas trvat, než se vědcům podaří prokázat, zda spolu tyto dva jevy souvisí a objasnit jejich podstatu.

Zdroje:

1. Caliyurt, O., Vardal, E., Tuglu, C. (2014) . Cotard's syndrome with schizophreniform disorder can be successfully treated with electroconvulsive therapy: case report. www.ncbi.com. Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC383346/>.
2. Eugene, A., Khawaja, E., Hyder, H. (2013). Capgra's delusion and their link to Alzheimer's disease. www.medtube.com. Retrieved from: <https://medtube.net/science/wp-content/uploads/2014/03/Capgras-Delusions-and-their-link-to-Alzheimer%E2%80%99s-Disease.pdf>

3. Moschopoulos, P., Kaprinis, S., Nimatoudis, J. (2016). Cotard's syndrome: Case report and a brief review of literature. www.pubmed.com. retrieved from:
[https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed?term=%22Psychiatriki%22\[jour\]](https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed?term=%22Psychiatriki%22[jour])
4. Ogden, J. (2012). The Capgras Delusion: You Are Not My Wife!
www.psychologytoday.com. Retrieved from:
<https://www.psychologytoday.com/blog/trouble-in-mind/201208/the-capgras-delusion-you-are-not-my-wife>
5. Pearn, E., Gardner- Thorpe, J. (2002). Jules Cotard (1840-1889): his life and the unique syndrome which bears his name. www.ncbi.com. Retrieved from:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12011289>
6. Ramanchadran, V. S. (2013). *MozeK a jeho tajemství*. Dybbuk: Praha.
7. Sharpless, B. (2016). *Unusual and rare psychological disorders : a handbook for clinical practice and research*. University Oxford press: Oxford.